

2. Мамаду Гойта Продовольственный суверенитет Африки: альтернатива для населения / Гойта Мамаду [Електронний ресурс]. – Режим доступа:

<http://212.113.124.22/ru/analysis/view/49478/>

3. Продовольственная безопасность стран мира [Електронний ресурс]. – Режим доступа:

<http://www.nazdor.ru/topics/environment/ecology/current/284119/>.

4. Світова та національна продовольча безпека [Електронний ресурс]. – Режим доступу:

<http://econ-house.ru/svitova-ekonomika/26/738-svitova-ta-nacionalna-prodovolcha-bezpeka>.

5. Supplement on the 11th Annual ECOWAS Nutrition Forum [Електронний ресурс]. – Режим доступу:

www.unscn.org/files/.../SCN.../Supplement_ECOWAS_scnnews38_final.pdf.

6. Why does West Africa face another food crisis? [Електронний ресурс]. – Режим доступу:

<http://www.caritas.org/activities/emergencies/WestAfricaFoodCrisis.html>.

ТЕНДЕНЦІЇ ЕКСПОРТНО-ІМПОРТНИХ ОПЕРАЦІЙ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ ПРОДУКЦІЇ В УКРАЇНИ

***РІЗАК А.Г., К.Е.Н., ДОЦЕНТ,
ЛЕБЕДЕНКО О.В., СТУДЕНТ,
МАЛИК К.В., СТУДЕНТ,
ХНАУ ІМ. В.В. ДОКУЧАЄВА***

Національні ринкові економіки розвиваються не ізольовано, а в тісній взаємодії одна з іншою. Жодна країна у світі не може виробити всю сучасну номенклатуру товарів, забезпечити себе сотнею різних послуг, інвестиційними і трудовими ресурсами, висококваліфікованими фахівцями. Країни задовольняють зростаючі потреби особистого і виробничого характеру за допомогою взаємного обміну і співробітництва у виробництві, вирішенні економічних і інших глобальних проблем, які вимагають об'єднання фінансових, технічних, професійних та інших ресурсів.

Багато відомих учених-економістів присвячують свої праці вивченню проблеми поліпшенню організації і підвищенню ефективності експортних та імпорتنних операцій. Важливими серед них є наукові розробки В.І. Власова, О.А. Кириченко,

В.С. Сухарського, Г.М. Дроздової, Ю.Г. Козака, Ф.Ф. Бутинця.

Метою даної статті є виявлення основних проблем у розвитку експортно-імпорتنих операцій сільськогосподарської продукції та пошук шляхів їх вирішення.

Однією з форм здійснення зовнішньоекономічної діяльності є зовнішня торгівля. Вона відіграє величезну роль у підвищенні економічного добробуту держави, поліпшенні рівня життя населення і зміцненні положення держави на світовій арені.

Експортні та імпорتنі операції, як складові частини зовнішньої торгівлі є найважливішими джерелами в одержанні прибутку держави. Досягнення максимальної ефективності експортних та імпорتنих операцій, а, отже, максимізація прибутку можлива тільки з використанням знань і досвіду, накопичених протягом тривалого часу.

Маючи високий експортний потенціал, Україна використовує його не достатньо ефективно. За обсягами експорту на душу населення, вона значно поступається не лише розвиненим країнам, але і більшості країн Центральної та Східної Європи. Протягом 90-х років відбулася значна географічна переорієнтація зовнішньої торгівлі України – з країн колишнього СРСР на інші регіони, що є загалом позитивним чинником. Скорочення експорту в країни США не вдалося компенсувати нарощуванням експорту на нові ринки. Стан експортно-імпорتنих операцій проаналізуємо в табл. 1.

Таблиця 1

Географічна структура експортно-імпорتنих операцій України, млн. дол. США

	Експорт			Імпорт		
	2000	2005	2008	2000	2005	2008
Країни США	4497,5	10730,6	23809,4	8039,9	17029,3	33569,4
Європа	4680,2	10881,4	19732,8	4311,5	12666,4	30477,0
Азія	3437,9	8377,4	15231,0	832,0	4644,5	15306,2
Африка	731,5	2393,9	3902,4	136,4	426,2	1559,1
Америка	1217,5	1831,2	4144,0	581,4	1265,5	4190,6
Австралія і Океанія	7,0	13,7	64,0	54,7	103,9	431,7
Усього	14572,5	34228,4	66954,4	13956,0	36136,3	85535,3

Обсяги експорту зовнішньої торгівлі України за товарами за 2008 р. становили 66954,4 млн. дол. США, імпорту – 85535,3 млн. дол. США, і порівняно з 2000 р. збільшили у 4,6 рази та в 6,1 рази відповідно. Від’ємне сальдо зовнішньої торгівлі товарами становило 18580,9 млн. дол. США (у 2000 р. – позитивне сальдо 616,5 млн. дол. США). Коефіцієнт покриття експорту імпортом склав 0,78 (у 2000 р. – 1,04).

Зовнішньоторговельні операції проводилися з партнерами 203 країн світу. Найбільші обсяги експортних поставок здійснювалось у країни СНД (а саме в Російську Федерацію, Білорусь та Казахстан), Європи та Азії (Італія, Німеччина, Польща та Туреччина). Найбільші імпортні надходження здійснювались з країн СНД, Європи, Азії (найбільший імпорт з Китаю – 5601,5 млн. дол. США у 2008 р.).

Комплекс негативних чинників розвитку зовнішньої торгівлі України обумовлений, передусім, низьким темпом економічних перетворень в Україні, що позначилося на потенціалі участі країни в міжнародному поділі праці. В результаті Україна закріплюється на міжнародних ринках переважно як постачальник сировини, напівфабрикатів і продукції з незначною доданою вартістю. Головні експортно-орієнтовані галузі залишаються надзвичайно енергоємними, що робить їх критично залежними від імпортованих енергоносіїв та обмежує можливості нарощування експорту за рахунок девальвації національної валюти.

Товарна структура експорту України є вкрай несприятливою (табл. 2). Вона свідчить про нездатність держави подолати структурні диспропорції економіки. Домінуючими експортними позиціями залишаються галузі промисловості, ігноруючи високий експортний потенціал АПК.

Домінуюче місце в структурі зовнішньої торгівлі України займає промисловість, яка склала в експорті – 83,5 % та в імпорті – 91,6 %. Продукція агропромислового комплексу займає набагато меншу частку в загальному обсязі, що свідчить про негативні тенденції у здійсненні зовнішньоекономічної діяльності (а саме експорт – 16,2 %, імпорт – 7,5 %). Найбільшу частку в структурі експорту займає продукція рослинного походження (зернові злаки, насіння олійних культур) та олія, жири рослинного і тваринного походження – 8,3 % та 2,9 % відповідно. Основними видами продукції імпорту виступають живі тварини, продукти тваринного походження та продукція рослинного походження – 2,0 % та 1,7 % відповідно.

Таблиця 2

**Товарна структура зовнішньої торгівлі у 2008 р.,
млн. дол. США**

	Експорт		Імпорт	
	усього	%	усього	%
Сільське господарство, з них:	10824,7	16,2	6456,6	7,5
живі тварини, продукти тваринного походження	783,4	1,2	1702,0	2,0
продукти рослинного походження	5577,4	8,3	1462,5	1,7
жири та олії тваринного або рослинного походження	1945,7	2,9	612,9	0,7
готові харчові продукти	2518,2	3,8	2679,2	3,1
Промисловість	55829,6	83,5	78524,2	91,6
Усього	66954,4	100,0	85535,3	100,0

Традиційно Україна експортує дві культури – пшеницю та ячмінь. Головні напрями експорту українського зерна пролягають до Європи (Іспанія, Італія) та Північної Африки (Марокко, Алжир), що зумовлено географічною близькістю і знанням умов торгівлі з країнами цих регіонів. Доволі успішно розвивається реалізація в напрямі Ізраїлю та Південної Кореї.

Реалізація значного експортного потенціалу АПК буде залежати від ефективності здійснюваних нині економічних перетворень на селі. Внаслідок неефективного державного регулювання відносин в сфері АПК, Україна зазнає відчутних втрат на світових ринках. Вона вже втратила позицію європейського лідера з виробництва бурякового цукру, а також ринки його збуту в країнах США, втрачає зовнішні ринки збуту і перетворюється на імпортера зерна, втрачає ринки збуту насіння соняшнику.

Несприятливі тенденції у зовнішній торгівлі агропродовольчою продукцією в Україні, зокрема, посилення сировинної частки в структурі експорту, ввезення продовольчих товарів, які в достатній кількості можуть вироблятися в країні, застосування до українських товарів різноманітних обмежень, вказують на необхідність інтенсифікації зовнішньоторговельної діяльності АПК на базі поживавлення ефективності використання його експортного потенціалу.

Особливістю вітчизняної тенденції зростання обсягу експорту

зернових культур є обмеженість у сільгосптоваровиробника альтернативних каналів реалізації, відсутність державної структури, яка визначала б цивілізовані правила поведінку на внутрішньому ринку зерна України зумовлює невідповідність внутрішніх та експортних цін на зерно. Як наслідок, внутрішні ціни на зерно мають тенденцію до зростання, провокуючи підвищення на 70 – 100 % вартості хліба та хлібопродуктів. Таким чином, скоротиться виробництво товарів, таких як цукор, молочні продукти, картопля, плоди та овочі, що призведе до зменшення бюджетних надходжень, втрати робочих місць, зростання соціальної напруги.

Найбільш ефективним засобом щодо стимулювання зовнішньої торгівлі України є фінансове сприяння держави вітчизняним експортерам із залученням коштів державного бюджету, яке передбачає використання механізмів кредитування експорту, надання державних гарантій. Для підвищення конкурентоспроможності вітчизняної продукції великого значення набуває організація в країні ефективної системи сертифікації експортної продукції.

Аналіз ситуації, що склалася в Україні за часи її існування як окремої держави показує, що на сьогоднішній день в зовнішній торгівлі України залишається ще багато не вирішених проблемних питань, які потребують детального розгляду. Для удосконалення експортного потенціалу України необхідні щорічні бюджетні асигнування, об'єми яких доцільно визначати з урахуванням сучасного стану української економіки і сформованої структури українського експорту.

Література.

1. Данилишин Б. Політика захисту власного виробника зважена і цілеспрямована // Уряд. кур'єр. – 2009. – №78. – С. 2. ,
2. Квапа К.С. Зовнішньоторговельний обіг с.-г. продукції між Україною та ЄС// Вісн. аграр. науки. – 2009. – №5. – С. 78-80.
3. Климик Г.В. Проблеми становлення стратегії управління експортно-імпортним потенціалом України // Економ. та менедж.: Вісн. СНАУ. – 2009. – Вип. 5. – С. 50-54.
4. Кудлай В.Г. Особливості експортно-імпортової діяльності у зовнішньоекономічній діяльності підприємств України// Економіка, фінанси, право. – 2006. – №3. – С. 3-10.
5. Статистичний щорічник України за 2008 рік. – К.: Консультант, 2009. – 750 с.